

**FOLKETINGET
RIGSREVISIONEN**

August 2022

**Rigsrevisionens notat om
beretning om**

forvaltningen af handicapområdet

Vedrører:**Statsrevisorernes beretning nr. 13/2021 om forvaltningen af handicapområdet**

22. juni 2022

RN 308/22

Social- og ældreministerens redegørelse af 23. maj 2022

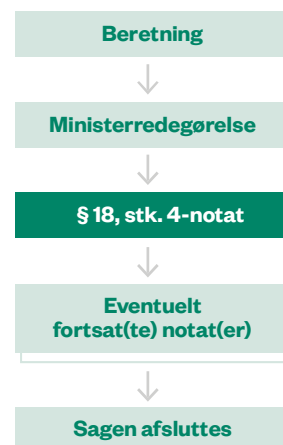
1. Rigsrevisionen vurderer i dette notat de initiativer, som social- og ældreministeren har iværksat eller vil iværksætte som følge af Statsrevisorernes bemærkninger og beretningens konklusioner.

Konklusion

Social- og ældreministeren har taget Statsrevisorernes bemærkninger til efterretning. Ministeren er enig i vigtigheden af, at kommunernes forvaltning er i overensstemmelse med servicelovens bestemmelser på handicapområdet, og at Social- og Ældreministeriet har en tilfredsstillende overvågning af og opfølgning på området. Ministeren oplyser, at ministeriet har igangsat en række initiativer med henblik på at højne kvaliteten i kommunernes sagsbehandling, så fejlniveauet nedbringes, og at nye initiativer er under udmøntning. Ministeren har desuden igangsat et internt arbejde med ministeriets ressorttilsyn, der skal munde ud i en bedre understøttelse af tilsynet, så tilsynet på sigt og i samspil med øvrige indsatser kan medvirke til at forbedre kvaliteten af kommunernes forvaltning på Social- og Ældreministeriets ressortområde.

Rigsrevisionen vil fortsat følge udviklingen og orientere Statsrevisorerne om:

- Social- og Ældreministeriets arbejde med initiativer til at styrke retssikkerheden på handicapområdet, ministeriets arbejde med at forenkle reglerne for merudgiftsydelser efter servicelovens § 41 og § 100 samt ministeriets undersøgelse af dokumentationskravene for servicelovens § 42
- Social- og Ældreministeriets arbejde med at udvikle datagrundlaget til at give et mere nuanceret billede af kvaliteten af kommunernes sagsbehandling via ”Danmarks-kortet” og ministeriets arbejde med at få de sidste kommuner med i de nationale data
- Social- og Ældreministeriets arbejde med at udarbejde og implementere et nyt tilsynskoncept
- Socialstyrelsens implementering af en ny samarbejdsmodel mellem socialtilsynene og auditfunktionen, der skal skabe en fælles systematik og ensartethed på tværs af de 5 socialtilsyn
- resultatet af forhandlingerne om den fremtidige indretning af det specialiserede socialområde.

Sagsforløb for en større undersøgelse

Du kan læse mere om forløbet og de enkelte step på www.rigsrevisionen.dk

I. Baggrund

2. Rigsrevisionen afgav i marts 2022 en beretning om forvaltningen af handicapområdet. Beretningen handlede om, hvorvidt Social- og Ældreministeriet har ført et tilfredsstillende tilsyn med kommunernes forvaltning af handicapområdet.

3. Da Statsrevisorerne behandlede beretningen, fandt de, at Social- og Ældreministeriet har ført et utilfredsstillende tilsyn med kommunernes forvaltning af servicelovens bestemmelser på handicapområdet. Statsrevisorerne fandt det utilfredsstillende, at kommunernes forvaltning af tilbud og ydelser på handicapområdet i mange tilfælde ikke overholder serviceloven.

4. Hele sagen og dens dokumenter kan følges på www.rigsrevisionen.dk og på www.ft.dk/Statsrevisorerne.

II. Gennemgang af ministerens redegørelse

Kommunernes forvaltning af handicapområdet

5. Statsrevisorerne fandt det bekymrende, at Ankestyrelsen har omgjort kommunernes afgørelser i mere end 1/3 af de sager, der er påklaget til Ankestyrelsen i perioden 2013-2021, fordi kommunerne ikke har overholdt gældende regler og love på området. Statsrevisorerne fandt dette særligt bekymrende, da det øger risikoen for, at udsatte borgere med psykiske og fysiske handicap ikke modtager de ydelser, som de er berettigede til.

Statsrevisorerne hæftede sig særligt ved, at Ankestyrelsens statistik og undersøgelsen viser, at der er mange fejl i kommunernes afgørelser på handicapområdet. Ankestyrelsens omgørelser af kommunale afgørelser på handicapområdet – som er steget løbende siden 2014 – skyldes fortrinsvist utilstrækkelig sagsoplysning, eller at kommunernes afgørelser ikke er inden for lovens rammer.

Statsrevisorerne hæftede sig endvidere ved, at der er særligt mange fejl i sager vedrørende hjælp til forældre til børn med handicap, i sager vedrørende visitation af borgere til tilbud og i sager vedrørende brug af magtanvendelse. Rigsrevisionens gennemgang af 50 sager viste desuden, at der er formelle og indholdsmæssige mangler i mere end halvdelen af sagerne.

6. Social- og ældreministeren er enig i vigtigheden af, at kommunernes forvaltning er i overensstemmelse med servicelovens bestemmelser på handicapområdet, og angiver, at det er vigtigt for regeringen at styrke borgernes retssikkerhed og højne kvaliteten af kommunernes sagsbehandling. Social- og Ældreministeriet har derfor igangsat en række initiativer med henblik på at højne kvaliteten i kommunernes sagsbehandling, så fejlniveauet nedbringes, og nye initiativer er under udmøntning.

Regeringen har sammen med et flertal af partierne i Folketinget i forbindelse med "Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2022-2025" afsat 117 mio. kr. til retssikkerhedsinitiativer på handicapområdet. Heraf er 112 mio. kr. afsat til initiativer under hovedtemaerne tillid, samarbejde og inddragelse, skærpet opfølgning og tilsyn med kommunerne, kompetenceudvikling og højnelse af kvaliteten i kommunernes sagsbehandling. De resterende 5 mio. kr. er afsat til en samlet retssikkerhedsundersøgelse, som skal give et billede af de områder på handicapområdet, hvor kommunerne er mest udfordrede i forhold til overholdelse af gældende lovgivning. Retssikkerhedsundersøgelsen, som vil blive gennemført i 2023, vil afdække behovet for regelforenklinger og potentialet herfor i forhold til borgernes retssikkerhed, ligesom undersøgelsen vil indeholde forslag til konkrete bestemmelser, hvor der kan være behov for regelforenkling, fx hvor formuleringen af bestemmelsen i sig selv kan give anledning til fejlfortolkning og lang sagsbehandlingstid.

Social- og ældreministeren oplyser i forlængelse heraf, at Social- og Ældreministeriet fortsat arbejder med at se på mulige forenklinger af reglerne på området for merudgiftsydelser efter servicelovens § 41 og § 100. Endvidere er der netop igangsat en undersøgelse af dokumentationskravene for bl.a. servicelovens § 42 om hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste. Undersøgelsen forventes færdiggjort i løbet af 2022.

7. Rigsrevisionen finder det positivt, at Social- og Ældreministeriet har iværksat en række initiativer, som social- og ældreministeren forventer vil højne kvaliteten i kommunernes sagsbehandling på handicapområdet, så fejlniveauet nedbringes. Rigsrevisionen vil fortsat følge Social- og Ældreministeriets arbejde med initiativer til at styrke retssikkerheden på handicapområdet, ministeriets arbejde med at forenkle reglerne for merudgiftsydelser efter servicelovens § 41 og § 100 samt ministeriets undersøgelse af dokumentationskravene for servicelovens § 42.

Social- og Ældreministeriets datagrundlag

8. Statsrevisorerne beklagede, at Social- og Ældreministeriet i adskillige år ikke har fulgt op på sin viden om problemer og uhensigtsmæssigheder i kommunernes forvaltning af handicapområdet, og at overvågningen af kommunernes forvaltning af området er sket på baggrund af et ufuldstændigt og mangelfuldt datagrundlag.

9. Social- og ældreministeren oplyser, at udviklingen i omgørelsesprocenterne, der indgår i Ankestyrelsens klagesagsstatistik, ikke nødvendigvis afspejler udviklingen i den generelle kvalitet af kommunernes sagsbehandling. Social- og Ældreministeriet ønsker at kunne give et mere nuanceret billede af kvaliteten af kommunernes sagsbehandling via "Danmarkskortet" og vil derfor undersøge mulighederne for at udvide det nationale datagrundlag for viden om antallet af ansøgninger og afgørelser, som kommunerne træffer efter serviceloven.

Ministeren oplyser desuden, at størstedelen af landets kommuner nu indberetter individdata til de nationale statistikker om indsatser til borgere på socialområdet, og at kvaliteten af de data, der bliver indberettet, er forbedret væsentligt. Datagrundlaget er dog fortsat ikke fuldstændigt – hvilket Rigsrevisionen også konstaterer. Ifølge ministeren arbejder ministeriet intensivt på at få de sidste kommuner med i de nationale data, ligesom ministeriet løbende arbejder på at udvikle datagrundlaget.

Merudgiftsydelser

Merudgiftsydelserne tildeles efter servicelovens § 41 til dækning af nødvendige merudgifter ved forsørgelse i hjemmet af barn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne mv. og til voksne efter servicelovens § 100 til dækning af nødvendige merudgifter til den daglige livsførelse til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Tabt arbejdsfortjeneste

Servicelovens § 42 omhandler dækning af tabt arbejdsfortjeneste til personer, der i hjemmet forsørger et barn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne mv.

10. Rigsrevisionen finder det positivt, at Social- og Ældreministeriet har iværksat en række initiativer til forbedring af sagsbehandlingsdata og aktivitetsdata, der kan styrke ministeriets overvågning af handicapområdet. Rigsrevisionen vil fortsat følge ministeriets arbejde med at udvikle datagrundlaget til at give et mere nuanceret billede af kvaliteten af kommunernes sagsbehandling via "Danmarkskortet" og ministeriets arbejde med at få de sidste kommuner med i de nationale data.

Social- og Ældreministeriets tilsyn med kommunernes forvaltning af handicapområdet

11. Statsrevisorerne fandt, at Social- og Ældreministeriet har ført et tilfredsstillende tilsyn med kommunernes forvaltning af servicelovens bestemmelser på handicapområdet.

12. Social- og ældreministeren er enig i vigtigheden i, at Social- og Ældreministeriet har en tilfredsstillende overvågning af og opfølgning på kommunernes forvaltning af handicapområdet. Ministeriet har igangsat et internt arbejde med henblik på at styrke og strukturere det ulovbestemte ressorttilsyn på ministerområdet. Det interne arbejde vil strække sig ind i 2023 og skal munde ud i et forslag til et tilsynskoncept, som omfatter lovgivningen på hele ministerområdet og ikke kun på handicapområdet. Rigsrevisionens konklusioner om mangelfuld overvågning og utilstrækkelig opfølgning på problemer og u hensigtsmæssigheder i kommunernes forvaltning af handicapområdet vil indgå i dette arbejde.

Ifølge ministeren fordrer et velfungerende ressorttilsyn en meget struktureret tilgang til de informationer, som tilgår ministeriet udefra på forskellig vis, og det er ministerens forventning, at det interne arbejde med rammesætningen af tilsynet vil munde ud i en bedre understøttelse af tilsynet, så tilsynet på sigt og i samspil med øvrige indsatser kan medvirke til at forbedre kvaliteten af kommunernes forvaltning på Social- og Ældreministeriets ressortområde.

13. Rigsrevisionen finder det positivt, at Social- og Ældreministeriet har igangsat udarbejdelsen af et nyt tilsynskoncept, der kan styrke ministeriets overvågning af og opfølgning på problemer i forvaltningen af handicapområdet. Rigsrevisionen vil fortsat følge ministeriets arbejde med at udarbejde og implementere det nye tilsynskoncept.

Socialstyrelsens overvågning af socialtilsynene

14. Statsrevisorerne hæftede sig særligt ved, at Socialstyrelsens auditfunktioners initiativer ikke har været tilstrækkelige til at rette op på, at der i en længere årrække har været en uensartet praksis, fejl og u hensigtsmæssigheder i de 5 socialtilsyn, som skal føre tilsyn med de sociale tilbud.

15. Social- og ældreministeren oplyser, at Folketinget i december 2021 vedtog en ændring til lov om socialtilsyn, der giver auditfunktionen flere bemyndigelser. Dette udmøntes bl.a. ved, at Socialstyrelsens auditfunktion pr. 1. april 2022 har etableret en ny samarbejdsmodel mellem socialtilsynene og auditfunktionen, som er ledet af Socialstyrelsen, og hvor socialtilsynene er forpligtede til at deltage. Formålet er at understøtte en fælles systematik og ensartethed på tværs af de 5 socialtilsyn.

16. Rigsrevisionen vil fortsat følge Socialstyrelsens implementering af den nye samarbejdsmodel mellem socialtilsynene og auditfunktionen, der skal skabe en fælles systematik og ensartethed på tværs af de 5 socialtilsyn.

Strukturelle problemer på handicapområdet

17. Statsrevisorerne opfordrede på baggrund af beretningen Folketinget til at overveje, om der er strukturelle problemer bag de åbenbart tilbagevendende problemer på handicapområdet, trods mange års indsats for at rette op.

18. Social- og ældreministeren oplyser, at regeringen har igangsat flere forbedrende initiativer, der skal afhjælpe strukturelle problemer, herunder evalueringen af det specialiserede socialområde og initiativer i kommuneøkonomiaftalen for 2022.

Social- og ældreministeren oplyser, at regeringen i opfølgningen på evalueringen af det specialiserede socialområde ønsker at indføre en national specialeplanlægning, som gradvist vil udrulles til at omfatte alle målgrupper på det specialiserede socialområde frem mod 2030. Det er en langsigtet strukturel løsning, som skal bidrage til at styrke kvaliteten af indsatserne på det specialiserede socialområde, sikre et bedre match mellem borgerens behov og indsatsen samt sikre, at højt specialiseret viden ikke forsvinder eller udvandes. Udrulningen vil løbende evalueres og monitoreres, så uhenigtsmæssigheder kan blive opdaget og rettet undervejs.

Ministeren oplyser også, at regeringen den 19. maj 2022 har fremlagt sin afrapportering på evalueringen af det specialiserede socialområde og regeringens udspil til opfølgning på evalueringen. Folketingets partier er inviteret til de indledende forhandlinger om den fremtidige indretning af det specialiserede socialområde med afsæt i regeringens udspil.

Endelig oplyser ministeren, at regeringen og KL i forlængelse af økonomiaftalen for 2022 har nedsat et ekspertudvalg med inddragelse af faglige eksperter og forskningsmiljøer på socialområdet. Ekspertudvalget skal give anbefalinger til, hvordan man kan sikre en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet. Det er forventningen, at ekspertudvalgets arbejde ligeledes vil kunne være et grundlag for en politisk drøftelse af de strukturelle problemer på handicapområdet.

19. Rigsrevisionen vil orientere Statsrevisorerne om resultatet af forhandlingerne om den fremtidige indretning af det specialiserede socialområde.

Birgitte Hansen